

Meymunçiçəyi yenidən gündəmdə...

Virusun simptomları, riskləri və qorunma yolları...

Son illər dünya yeni bir virus təhlükəsi ilə daha yaxından tanış oldu. Meymunçiçəyi (mpox) adlandırılan virus global diqqət mərkəzinə çevrilən yoluxucu xəstəliklərdən biridir. Xəstəliyin törədicisi meymunçiçəyi virusudur və bu virus çiçək xəstəliyi ilə eyni virus ailəsinə aiddir. Virusun ilk əlamətləri qızdırma, baş ağrısı, şişkinlik, bel, əzələ ağrısı və zəiflikdir.

1958-ci illər: İlk kəşf və adlandırma

Meymunçiçəyi virusu ilk dəfə 1958-ci ildə Danimarkada tədqiqat üçün saxlanılan meymunlarda aşkar edilib. Bu meymunlar laboratoriya şəraitində saxlanılırdı və bu

heyvanlar arasında yayılan xəstəlik araşdırılarkən virusun fərqli bir poksivirus növü olduğu müəyyən edilib. Virusun adı ilk olaraq meymunlar arasında aşkarlanmasın-

dan qaynaqlanır, lakin onun təbii daşıyıcıları kimi bir çox gəmirici növləri, xüsusilə də Afrika gəmiriciləri nəzərdə tutulur.

İnsanlarda ilk yoluxma halları

Meymunçiçəyi virusu ilk dəfə 1970-ci ildə Konqo Demokratik Respublikasında bir insanda aşkarlanıb. Çiçək xəstəliyinin müvəf-

fəqiyyətlə ləğv edilməsindən sonra, bu hadisə yeni bir poksivirus infeksiyası olaraq diqqət çəkib. 1970-ci illərdə meymunçiçəyinə

yoluxmalar əsasən Mərkəzi və Qərbi Afrikanın kənd yerlərində müşahidə edilib. Virus əsasən, yoluxmuş heyvanlardan insanlara keçirdi, xüsusilə də heyvanların ovu, hazırlanması və istehlakı zamanı.

Afrika xaricində ilk epidemik yayılma

Meymunçiçəyi virusunun Afrika xaricində ilk dəfə böyük miqyasda yayılması 2003-cü ildə ABŞ-da baş verdi. Hadisə, virusun Afrikadan idxal edilən yoluxmuş heyvanlar vasitəsilə yayılması nəticəsində baş verdi. Bu, beynəlxalq ictimaiyyətin meymunçiçəyi xəstəliyinə diqqətini artırdı və global sağlamlıq orqanlarının daha güclü tədbirlər görməsinə səbəb oldu. ABŞ-da baş verən bu epidemiyə, virusun insanlara heyvanlardan keçməsinin

potensial riskini göstərdi və daha geniş miqyaslı tədbirlərin görülməsinin zəruriliyini ortaya qoydu.

2022-ci ilin may ayından başlayaraq, meymunçiçəyi xəstəliyi dünyanın bir çox ölkəsində yayılmağa başladı və bu, beynəlxalq miqyasda narahatlığa səbəb oldu. Meymunçiçəyi əvvəllər əsasən Afrikada məhdud qalmış bir xəstəlik olaraq bilinirdi, bu yayılma dalğası virusun dünya səviyyəsində daha ciddi bir təhdid olmasını göstərdi.

Avropada, Şimali Amerikada və digər qitələrdə yoluxma halları artmağa başladı və bu, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatını (ÜST) və digər beynəlxalq səhiyyə orqanlarını təcili tədbirlər görməyə məcbur etdi.

Bu günlərdə meymunçiçəyi ilə bağlı növbəti həyəcan təbili çalınıb. Belə ki, Rusiyanın Sankt-Peterburqda virusa iki yoluxma faktı rəsmi olaraq təsdiqlənib. Xəstələr orta ağır vəziyyətdə xəstəxanaya yerləşdiriliblər.

Necə müalicə etmək olar?

Mövzunu “Yeni Azərbaycan”a dəyərləndirən infeksiyist-həkim Afaq Məmmədli bildirib ki, xəstəlik qızdırma ilə başlayır, baş və əzələ ağrıları ilə davam edir. Onun sözlərinə görə, qızdırmadan bir neçə, təxminən üç gün sonra səpkilər əmələ gələrək bədənə yayılır: “Burada ən qorxulu xəstəliyin pnevmoniya əmələ gətirməsidir. Həmin halda letallıq daha yüksək olur.

Meymunçiçəyi virusunun xüsusi müalicəsi yoxdur, lakin çiçək xəstəliyinə bənzərliyinə görə, çiçək xəstəliyindən qorunmaq üçün hazırlanmış antiviral dərmanlar xəstəliyin müalicəsində istifadə edilə bilər. Virusə yoluxmuş şəxsə müalicənin məqsədi xəstəliyin səbəb olduğu ağrı və yaralar

kimi simptomları aradan qaldırmaqdır.

Çox qaşıntılı ola bilən səpkilər qabığa çevrilir və bir müddət sonra azalır, yaralar izlər buraxa bilər. Bu virus yoluxucudur, bədənə dəri sıyrıqları, tənəffüs yolları, gözlər, burun və ya ağızdan

daxil olur. Meymun, siçovul və dələ kimi yoluxmuş heyvanlar vasitəsilə və yataq dəsti, paltar kimi əşyalarla da ötürülə bilər. Səpgilərinə görə onu çiçək xəstəliyindən ayırmaq qeyri-mümkündür. Çiçək xəstəliyinə çox bənzəyir, lakin ondan fərqi limfa düyünlərində böyümə əmələ gətirməsi onun xarakterik xüsusiyyətlərindən biridir”.

Peyvənd 85 faiz qoruyur...

İnfeksiyist qeyd edib ki, xəstəliyin peyvəndi var: “Çiçəyə qarşı olan peyvənd meymun virusuna qarşı 85 faiz qoruyur. Bundan başqa, Amerikada qeydiyyatdan keçmiş daha bir vaksın da var, həmin vaksın həm çiçəyə, həm də meymun virusuna qarşı yüksək qoruculuğa malikdir”.

Həkim hələ ki, Azərbaycanda meymunçiçəyi ilə bağlı şübhəli halların olmadığını qeyd edib: “Ümumiyyətlə, belə bir hal olan zaman aidiyyəti qurumlar tərəfindən müvafiq açıqlamaq verilir, tövsiyələr olur”.

Yeganə BAYRAMOVA